XII. Pius pápa
Provida Mater
kezdetű apostoli konstitúciója

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a http://www.ppek.hu internetes címet.

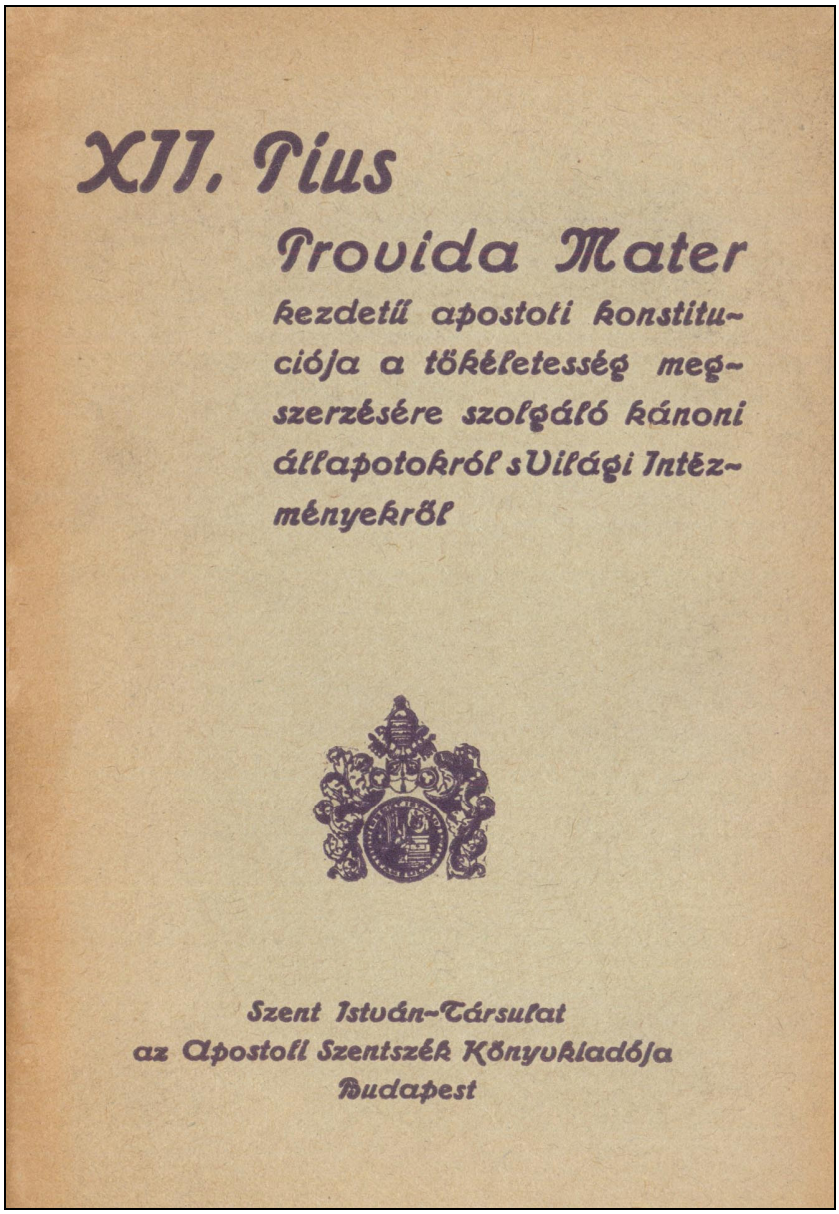

Impresszum

XII. Pius pápa
Provida Mater kezdetű apostoli konstitúciója
a tökéletesség megszerzésére szolgáló kánoni állapotokról s világi intézményekről

Fordította s bevezetéssel ellátta
Dr. Bánk József

Nr. 2437/1948. Imprimatur.
Strigonii die 1. April 1948.
Dr. Joannes Drahos
m. p. vicarius generalis.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című füzet elektronikus változata. A füzet a Szent István Társulat kiadásában, Budapesten jelent meg év nélkül (1948-ban). Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült.

Tartalomjegyzék

Impresszum 2
Tartalomjegyzék 3
Bevezetés 4
Apostoli konstitució a keresztény tökéletesség megszerzésére szolgáló kánoni állapotokról és Világi Intézményekről 8
Az „Institutum saeeulare” külön törvénye 13

Bevezetés

Amióta Krisztus Urunk meghívott a tökéletes életre, a hívek megszámlálhatatlan serege önként elindult azon az úton, amely az evangéliumi tanácsok követésével biztosan a tökéletességre vezet. Az evangéliumi tanácsok követése révén kialakult intézményes közös életmódnak az Egyház részéről történt jogi elismerésével jött létre a szerzetesség, vagy a *szerzetesi állapot.* Ez az állapot az egyházi jog szerint olyan *állandó* jellegű, tehát intézményes, *közös életmód,* amelyben a hívek a mindenkit egyaránt kötelező parancsokon felül az engedelmesség, tisztaság és szegénység fogadalmával az *evangéliumi tanácsok* követésére is vállalkoznak. (487. kán.) Lényegileg kettő tartozik hozzá: az evangéliumi tanácsok vállalása és az *állandóság,* mely minden állapotnak lényeges tulajdonsága. Az állandóságot leginkább a fogadalom biztosítja. A közös életet az egyházjog írja elő csupán; ez kettőt foglal magában: az egyik valamely közösségbe való jogi beiktatás, a másik a közös házban való tényleges tartózkodás. Az első elégséges a szerzetesi állapothoz.

Maga a fogadalom tehát elvileg nem tartozik a szerzetesi állapot lényegéhez, minthogy sem a tökéletesség elérése, sem pedig az állapot fogalma nem kívánja meg. E két követelmény biztosítására elégséges volna a tagok *ígérete, szerződése, önátadása, egyházi* törvény, vagy más megfelelő eszköz is. Most azonban az Egyház tételes intézkedéséből a nyilvános és *örök* fogadalom hozzátartozik a szerzetesi állapot fogalmához.

Az evangéliumi tanácsok követése, amely a legrövidebb út a keresztény tökéletesség elérésére, a szerzetesi állapotnak közvetlen célja, amellyel az ember három bűnös vágyát töri le. A szegénység vállalásával lemond a külső világról és annak minden látható javairól. A tökéletes tisztaság vállalásával lemond saját testéről és annak a tökéletes tisztasággal ellenkező minden vágyáról, az engedelmességi fogadalommal pedig lemond legnagyobb kincséről, szabadakaratáról is.

Nazianzi Szent Gergely szerint „a szerzetesi állapot a katolikus hit koronája. A szerzetesek az Anyaszentegyháznak tündöklő gyöngyei, gyémántjai. Nemes, nagylelkű hősök, akik gazdagságukat a szegénységbe, tiszteletüket a megvettetésbe, hatalmukat a gyengeségbe, örömüket a lemondásba helyezik. Istennek kedveltjei, akik kívánságaiknak ellenállnak, a világ örömeiről lemondanak, akik alázatosan és minden földi dolgon felülemelkedve egyedül a mennyországba törekszenek. A testben élve nem a test kívánságai szerint járnak, hanem egyedüli örökségüknek és legfőbb javuknak, Krisztusnak szolgálnak”.[1]

A szerzetesi állapot, mely lényegében egy és örök – az életszentségre és apostolkodásra való törekvés –, külső és formális elemei szerint mégis lassan fejlődött ki és lassan terebélyesedett hatalmas fává, melynek ágain annyi lélek talált nyugodt és megelégedett meleg fészket, otthont.

A szerzetesi állapot hivatásszerűen az egyes *szerzetestársaságokban* ölt testet, melyeknek létrejöttéhez a hivatalos Egyház közbenjötte is szükséges. A *szerzet* (religio) tehát eszerint olyan, az egyházi hatóságtól jóváhagyott társaság, melyben a tagok társaságuk saját törvényei szerint nyilvános örök, vagy ideiglenes, de az idő lejárta után megismétlődő fogadalmat tesznek, és így törekednek az evangéliumi tökéletességre. (468. kán.)[2]

Az ünnepélyes fogadalmas szerzetet *szerzetesrendnek,* az egyszerű fogadalmas szerzetet pedig szerzetes *kongregációnak* nevezzük. (488. kán.)

---

[1] Id. Müller. Szent Bilincsek. Bp., 1934. 16. l.

[2] A szerzetesség dogmatikai jelentőségét alaposan tárgyalja *Gelencsér István,* A szerzetesség dogmatikai értelme (Budapest, 1938. Élet kiadás) című munkájában.

Az evangéliumi tanácsok követése már az első századokban megtalálható egyes buzgó híveknél. Ilyenek az ősegyházban a *szüzek* és *aszkéták,* vagy a *hitvallók.* A szerzetesi élet előképei, de még magánjellegű vállalkozások ezek.

Az igazi, nyilvános és szociális jellegű szerzetesi intézmény a III. században jelenik meg keleten, a *vita monastica*-ban, amelynek hármas változata ismeretes. Első a szigorú *remete*-élet; ennek atyja *Tébei Szent Pál* (234–347). A másik a mérsékelt remeteélet *Szent Antal* pártfogásával (251–356), és a harmadik a coenobita, a *közös élet* előírása, amelyet *Szent Pachomius* (293–346) létesített. Az elsőben a szerzetesek a világot elhagyva magános remeteéletet éltek. A másodikban már közös telepeken, ún. laurákban találhatók; kötelékük azonban még nem jogi, hanem csak *erkölcsi* jellegű, valamelyik tiszteletreméltó szerzetes vezetése mellett. A harmadik formában közös elöljáró vezetése mellett és közös szabályok szerint közös életet folytatnak. Pachomius reguláját Szent Vazul tökéletesítette, és a nagy regulák elseje lett.

Nyugaton a fenti formákon kívül két sajátos szerzetesi formával találkozunk. Az egyik a *Szent Ágoston* (354–430) regulája szerint közösen élő klerikusok, a másik pedig *Szent Benedek* (480–543) korszakalkotó rendalapítása, aki bölcs regulájával a nyugati szerzetesség atyjává és pátriarchájává emelkedett. Ennek lényeges eleme a *monasterium sui iuris,* vagyis a teljesen önálló kolostor saját apát vezetése mellett.

Szent Benedek felhagyott a remeteség, a túlzott testi szigorúság, a tiszta, tett nélküli szemlélődésnek a gondolatával. A munkát a szerzetesi élet teljes értékű részévé tette … az egyes kolostoroknak szabadságot adott. Így összeegyeztette a szabadságot a közösség gondolatával, a munkát az imádsággal, a kemény életmódot a nemes értelemben vett vallásossággal.[3]

A külső munkában és hatalomban elvilágiasodott szerzetesek reformálása ismét az elvonultság és testi szigorúság szellemét állította vissza. Ezért a X. századtól kezdve szövetkeznek az egyes monostorok valamely kiemelkedő monostor erkölcsi vezetése mellett nagyobb közösségekbe, ún. kongregációkba. Az első ilyen kikezdés a híres clugn-i kongregáció. A bencés rendből származott a kamalduliak, karthauziak, cisterciek, silvestrinusok, olivetanusok stb. rendje is.

Szent Ágoston szabályai szerint a XII. században újra megindul a közös élet a klerikusok között. Így keletkeztek a szabályozott kanonokok, akik a káptalani közös élet visszaállítására törekszenek. Kiválnak ezek közül a *lateráni* és *premontrei kanonokok.* Ugyanebben az időben tűnnek föl a szerzetesrend mindinkább terebélyesedő fáján a keresztesháború kapcsán a lovagrendek, a templomosok, Johanniták vagy máltaiak, német lovagrendek stb.

A XIII. században megjelennek az annyi áldásos tevékenységet kifejtő kolduló rendek, amelyek teljes centrális szervezettséggel rendelkeznek. Az egyéni megszentelődés mellé hozzácsatolják a lelkek ügyének szolgálatát, a külső apostolkodást is, főleg az igehirdetés által. Azonkívül teljes szegénységre törekszenek. Ezek közül kiemelkednek a *ferencesek* (1223), a *domonkosok* (1216), *karmeliták* (1226), *szerviták* (1249), *trinitáriusok* (1198), *irgalmasok* (1572) stb.

A XVI. században ismét új hajtás tűnik fel az Egyház fáján, a *szabályozott papok* formájában. Ezek a világi papok munkakörét és ruházatát a szerzetesi fegyelemmel kapcsolják össze és tökéletes szegénységet fogadnak, mint a koldulórendek. A fontosabbak ezek közül a *theatinusok* (1524), *barnabiták* (1533), *jezsuiták* (1540), *piaristák* (1621) stb.

A jezsuiták kivételével, akik egyszerű fogadalmat tesznek, az említett szerzeteseknél mindenütt ünnepélyes fogadalom volt szokásban.

---

[3] *Gelencsér* 37.

Noha V. Pius[4] szigorúan tiltotta az *egyszerű fogadalmas* Kongregációk keletkezését, mégis mind a férfiaknál, mind pedig a nőknél igen nagy számban jelentkeztek, és több helyen nagy jelentőségre tettek szert, jóllehet nem voltak tulajdonképpeni szerzetek. Ilyenek a *keresztény iskolatestvérek* (1679), a *passionisták* (1741), a *redemptoristák* (1749), akiket a múlt és jelen században sok más hasonló kongregáció követett; ezek közül újabban kiemelkednek a *szaléziánusok* (1864) stb.

Az egyszerű fogadalmas kongregációk „Magna Charta"-ja XIII. Leó 1900. december 8-án megjelent híres constitutiója, melynek kezdete: *„Conditae a Christo"*. Ebben a sodalitásoknak, illetve kongregációknak két faját különbözteti meg. Az egyik az, amelyet a Szentszék még nem hagyott jóvá, ez tehát kizárólag az illetékes püspök joghatósága alatt áll. Óva inti azonban a püspököket, hogy kellő anyagi alap nélkül, vagy a szerzetesi fegyelemre káros munkakörrel[5] ilyen társaságokat ne létesítsenek. A másik csoport az, amelyet a Szentszék már jóváhagyott; itt a püspök hatalma korlátozott.

XIII. Leó ezzel a rendelkezésével szabályozta e kongregációknak az Egyházhoz való jogi viszonyát is, és így előkészítette az utat az Egyházi Törvénykönyv végleges rendezéséhez.

Közben más vallásos társaságok is jelentkeznek, amelyek a szerzeteseket utánozzák ugyan, amennyiben a magasabb tökéletességre és apostolkodásra hivatásszerűen törekednek és közösen élnek, de nem tesznek nyilvános fogadalmat. Hosszú próba után ezek az intézmények az új Egyházi Törvénykönyvben nyerték el végleges jogi megerősítésüket. A közös élet folytatásával hasonlítanak a szerzetesekhez, azonban különböznek a nyilvános fogadalom mellőzésével és a kánoni szabályok szabadabb, rugalmasabb alkalmazásával. Azért nem is igazi szerzetesek. Ha tesznek is fogadalmat, az csak magánjellegű. Ilyenek az oratorianusok (1575), missziós papok, vagy lazaristák (1632). A Codex előtt *világi* kongregációknak hívták, most pedig fogadalomnélküli társaságoknak nevezzük őket (673 kán.)

Ezeken kívül már a múlt század első felében ismét új társaságok tűnnek fel. Ezek arra törekednek, hogy az evangéliumi tanácsokat a világban kövessék és valósítsák meg, és ott szenteljék meg magukat a szerzetesszerű közös élet kötelezettsége nélkül. Belső szervezetük, tagjaiknak teljes átadása formális fogadalom nélkül is lényegesen megkülönböztette őket a tisztán világi társaságoktól. Hiányzott azonban egy lényeges elem, a hivatalos Egyház közreműködése és jóváhagyása, amely garantálta volna a hivatásszerű tökéletes önátadást a magasabb tökéletesség gyakorlására. Az Egyház eddig nem látta elérkezettnek az időt arra, hogy ezeket a tiszteletreméltó kikezdéseket hivatalosan is jóváhagyja és beiktassa a többi tökéletességi állapot közé. A hiányt XII. Pius pápa 1947. febr. 2-án megjelent „Provida

---

[4] Const. „Circa Pastoralis", 1566. május 29. és *„Lubricum vitae genus"* 1568. nov. 17.

[5] Sodalitia, quae stipe collaticia vivant; item muliebres familias, quae aegrotis, domi ipsorum, interdiu noctuque adsint, cautissime, quin etiam difficulter comprobent. – Si quae autem nova feminarum sodalitas eo spectet ut suis in aedibus valetudinaria aperiat viris promiscue mulieribusve excipiendis; vel similes domos excipiendis sacerdotibus, qui sororum cura atque opera aegrotantes leventur; eiusmodi proposita Episcopi ne probent, nisi maturo adhibito severoque consilio. Praeterea Episcopi religiosarum domos, ubi viris feminisve peregre advenientibus hospitium victusque accepto pretio suppeditetur, nequaquam permittant. *„Conditae a Christo",* § 1, III. cf. *Fontes,* n. 644.

Mater”[6] kezdetű nagyjelentőségű constitutiója pótolta. Ebben a Pápa ünnepélyesen kijelenti és elismeri, hogy a tökéletességi állapotnak új alakja keletkezett, az ún. *„institutum saeculare”*-ben. Megállapítja ezeknek lényeges tulajdonságait, szabályozza jogi helyzetüket, meghatározza alkotmányukat. Így XIII. Leó intézkedését kiegészítve egy harmadik belső kategóriát állít fel a tökéletesség hivatásszerű intézményes elérésére, a szorosan vett szerzetesek és szerzeteseket utánzó, fogadalomnélküli közösségben élő társaságok mellé.

Érdekes megfigyelni, hogy az Egyház milyen haladást tett a tökéletesség jogi formájának meghatározásában. Először megkívánta a közös életet és *ünnepélyes* fogadalmat. Így keletkeztek a szorosan vett szerzetesrendek. Később a közös élet mellett megelégedett az *egyszerű* örök fogadalommal, így keltek életre a szerzetes kongregációk. Később még több szabadságot biztosított. Meghagyta a közös életet, de már nincs meg a *nyilvános* fogadalom. Így élnek a szerzeteseket utánzó fogadalom nélküli társaságok. Legújabban még nagyobb szabadságot enged a híveknek. Megvalósítható a keresztény tökéletesség a világban is, közös élet és fogadalom nélkül is. Így keletkeznek az ún. *institutum saeculare*-k. Ezzel a világban is elismeri az evangéliumi tanácsok intézményes követésének lehetőségét. A gondos Anyaszentegyház csalatkozhatatlan vezetése mellett számtalan olyan lélek számára teszi elérhetővé a tökéletesség és apostolkodás útját, akik ezernyi akadály miatt nem vállalhatják a szerzetesi közös életet, még a fogadalom nélküli társaságokban sem. Ez az intézkedés tehát történeti dokumentum az Egyház életében, mert a keresztény tökéletesség megszerzésének új modern formáját ismeri el az ún. *„institutum saeculare”*-ben, amelyet szorosan a régi szerzetesrendek és kongregációk mellé állít.

Az új alakulatot jobb híján *„világi intézmény”*-nek fordítjuk. Tagjaik ugyanis a többiektől elütően nem zárt közösségben, hanem kint a világban élnek.

Ezzel az időszerű rendelkezéssel a Szentatyának kettős célja volt. Az egyik: olyan rugalmas, világi társaság létrehozása, amely a komoly egyéni megszentelődés mellett mindama szeretetszolgálatot és apostolkodást eredményesen elvégezheti, amelyet a közös élettel és megkülönböztető szerzetesi ruhával rendelkező fogadalmas vagy fogadalom nélküli társaságok az adott körülmények között megvalósítani nem képesek. A másik cél: a mindinkább szapora, sőt túlzásba menő meggondolatlan szerzetalapításoknak akarja a Szentatya útját állni azzal, hogy szigorúan előírja az alapítás jogi kellékeit és feltételeit.

A *„Provida Mater”* constitutio a végén tíz szakaszban hozza az *„institutum saeculare”* sajátos törvényeit.

Ez a constitutio az egyházi jogfejlődésnek ékes bizonysága. Az Egyház nem riad vissza az újításoktól sem, ha azokat szükségesnek ítéli és a lelkek üdvére hasznosnak tartja.

Dr. Bánk József.

[6] AAS. XXXIX (1947) 114–124.

Apostoli konstitució a keresztény tökéletesség megszerzésére szolgáló kánoni állapotokról és Világi Intézményekről

XII. PIUS PÁPA
Isten szolgáinak szolgája, örök emlékezetül.

A pápák, a zsinatok és szentatyák számtalan megnyilatkozása és irata tanúsítja, az egész egyháztörténelem és a kánoni fegyelem pedig napjainkig fényesen igazolja, hogy a gondos Anyaszentegyház mily nagy igyekezettel és anyai érzülettel törekedett arra, hogy azokat a szeretett gyermekeit,[7] akik egész életüket Krisztusnak szentelik, és Őt az evangéliumi tanácsok útján szabadon és hősiesen követik, az égi terv megvalósítására és az angyali hivatásra[8] mindinkább méltóvá tegye és életmódjukat bölcsen szabályozza.

Valóban, az Egyház már a kereszténység kezdetétől fogva iparkodott Krisztusnak[9] és az apostoloknak a tökéletességre buzdító szavait és példáját[10] tanításával kellőképp megvilágítani, amikor biztosan megmutatta a tökéletességre szentelt élet módját és annak megfelelő szabályozását. Tevékenységével olyan hatásosan élesztette és terjesztette a Krisztusnak való tökéletes önátadást és önfeláldozást, hogy a keresztény közösségek már az első időkben az evangéliumi tanácsok befogadására alkalmas és gyümölcshozó, termékeny talajnak mutatkoztak.[11] Kevéssel később, mint ez apostoli atyák és régi egyházi írók műveiből könnyen megállapítható,[12] a különböző egyházakban a tökéletes élet vállalása már

---

[7] XI. Pius: Nuncium radiophonicum, 12. febr. 1931. (ad religiosos). Cfr. A. A. S. XXIII. (1931.)

[8] Tertullianus, Ad uxorem, lib. I. c. IV. (ML. 1. 1281.); *Ambrosius,* De virginibus, I. 3. 11. (ML. 16. 202.); *Eucherius* Lugdun., Exhortatio ad Monachos, 1. (ML. 50. 865.); *Bernardus,* Epistola CDXLIX (ML. 182. 641.), id. Apologia ad Guillelmum, c. X. (ML. 182. 912.)

[9] Mt 16,24; 19,10–12.16–21; Mk 10,17–21.23–30; Lk 18,18–22.24–29; 20,34–36.

[10] 1Kor 7,25–35.37–38.40; Mt 19,27; Mk 10,28; Lk 18,28. ApCsel 21,8–9; Jel 14,4–5.

[11] Lk 8,15; ApCsel 4,32.34–35; 1Kor 7,25–35.37–38.40; Eusebius, Historia ecclesiastica, III. 39. (MG. 20. 297.)

[12] Ignatius, Ad Polycarp.; V. (MG. 5. 724.); Polycarpus Ad Philippen. V. 3. (MG. 5. 1009.); Iustinus Philosophus, Apologia I pro christianis (MG. 6, 349.); Clemens Alexandrinus, Stromata (MG. 8, 224.); Hyppolytus, In Proverb. (MG. 10. 628.); id. De Virgine Corinthiaca (MG. 10. 871–874.); Origenes, In Num. hom. 2,1. (MG. 12. 590.); Methodius, Convivium decem virginum (MG. 18, 27–220.); Tertullianus, Ad uxorem, lib. I. c. VII–VIII. (ML. 1. 1286–1287.) id. De ressurrectione carnis, c. VIII. (ML. 2, 806.); Cyprianus, Epistola XXXVI. (ML. 4, 327.); Epist. LXII. II. (ML. 4, 366.); id. Testimon. adv. judeos, lib. III. c. LXXIV. (ML. 4, 771.); Ambrosius, De viduis, II. 9. et sqq. (ML. 16. 250–

annyira virágzott, hogy ennek követői, *aszkéták, megtartóztatók, szüzek* és más néven élesen megkülönböztetett, sokaktól elismert és megtisztelt[13] mintegy önálló szociális rendet és osztályt kezdtek alkotni az egyházi közösség kebelében.

A Krisztus jegyeséhez hű és önmagához mindig következetes Egyház az évszázadok folyamán egészen az új Egyházi Törvénykönyvig folyamatos és biztos menetben lépésről-lépésre fejlesztette ki a tökéletesség állapotának fegyelmét. Azok felé hajolt anyai érzületével, akik különböző formában külsőleg és nyilvánosan önként vállalták a tökéletes életet. Ezeknek eme szent elhatározásuk megvalósításában két szempontból sietett segítségükre. Elsősorban az Egyház és a nyilvánosság előtt tett egyéni tökéletességi fogadalmat – mint a szüzeknek ősrégi és tiszteletreméltó megáldását és önfelajánlását,[14] amely szertartás keretében történt – az Egyház nemcsak befogadta és elismerte, hanem bölcsen szentesítette és bátran megvédte, sőt többféle jogi hatállyal is felruházta. Különösen is azonban ama szorosabban vett nyilvános tökéletességi fogadalom ügyét viselte az Egyház méltán a szívén, amelyet az első időktől kezdve, főleg a Konstantin-i béke után a saját engedélyével, jóváhagyásával, vagy parancsára létesült egyesületekben és testületekben tettek le a hívek.

Mindenki előtt nyilvánvaló, hogy az Egyház szentségének és egyetemes apostolkodásának története milyen szoros és bensőséges kapcsolatban van a Szentlélek állandó kegyelme folytán a napról-napra csodálatos változatosságban tündöklő és mindinkább szorosabb, nemesebb egységbe összefonódó szerzetesi élettel. Nem kell azon csodálkozni, hogy az Egyház az isteni Gondviselés szándékát hűségesen követve, a jog birodalmában a tökéletesség kánoni állapotát szándékosan akként szabályozta, hogy erre mint egyik alapkőre az egyházi fegyelem épületét méltán felépíthesse. Ezért elsősorban a tökéletesség nyilvános állapotát a három fő egyházi állapot közé sorolta és az Egyház egyedül ettől a tökéletességi állapottól vette a kánoni személyek második rendjét és fokát. (107. kán.) Figyelemreméltó, hogy míg a kánoni személyek másik két rendje, a papi és a világi rend (107., 108. kán.) az Egyház hierarchiai szervezete folytán isteni jogon létezik, amelyet azonban az Egyház tételes rendelkezéssel is megerősít, addig a klerikusok és világiak közötti középső rend, vagyis a szerzetesek osztálya, – amelyhez klerikusok is, világiak is egyaránt tartozhatnak – (107. kán.) –, teljesen az egyeseknek abból a szoros és sajátos kapcsolatából származik, amely ezeket az Egyház céljainak, vagyis az élet megszentelésének, hathatós, megfelelő eszközökkel követendő eléréséhez fűzi.

De ez nem volt elég. Nehogy az élet megszentelésének nyilvános és ünnepélyes fogadalma meghiúsuljon és hiábavaló legyen, az Egyház a tökéletességnek eme kánoni állapotát mind nagyobb szigorúsággal, csak a tőle létesített és irányított ama társaságokban, vagyis szerzetekben kívánta elismerni (488. kán.), melyeknek általános formáját és elveit

---

251.); Cassianus, De tribus generibus monachorum V. (ML. 49. 1094.); Athenagoras, Legatio pro christianis (MG. 6, 965.)

[13] ApCsel 21,8–10. cfr. Ignatius Antioch. Ad Smyrn. XIII. (MG. 5. 717.) id. Ad Polic. V. (MG. 5. 723.); Tertullianus, De virginibus velandis (ML. 2, 935.) id. De exhortatione castitatis, c. VII. (ML. 2, 922.); Cyprianus, De habitu virginum, II. (ML. 4, 443.); Hieronymus, Epistola LVIII. 4–6. (ML. 22, 582, 583); Augustinus, Sermo CCXIV. (ML. 38, 1070.); id. Contra Faustum Manichaeum, lib. V. c. IX. (ML. 42, 226.)

[14] Cfr. Optatus, De schismate donatistarum, lib. VI. (ML. 11. 1071. sqq.); Pontificale Romanum, II. De benedictione et consecratione Virginum.

óvatos és érett megfontolás után hivatalos hatalmával jóváhagyta, s melyeknek intézményét és szabályzatát egyes esetben nemcsak elméletileg ismételten megvizsgálta, hanem a valóságban is ténylegesen kipróbálta. Ezeket a követelményeket az Egyházi Törvénykönyv olyan szigorúan és véglegesen leszögezi, hogy semmiféle esetben, még kivételképpen sem fogadható el a tökéletességnek kánoni állapota, csak akkor, ha a fogadalom az Egyháztól jóváhagyott szerzetben történt. Végül a tökéletességnek, mint nyilvános állapotnak a fegyelmét az Egyház oly bölcsen szabályozta, hogy a papi szerzetekben, általában azokban az ügyekben, amelyekben a rendtagok papi életéről van szó, maga a szerzet az egyházmegye szerepét tölti be, és a szerzetbe való felvétel az egyházmegyei incardinatiót pótolja. (111. kán. 1. §, 115., 585.)

Miután az Egyházi Törvénykönyv a II. könyvnek a szerzetesekről szóló második részében a szerzetesjog szorgos összegyűjtése, megvizsgálása és pontos kicsiszolása után a tökéletesség kánoni állapotát nyilvános szempontból is többszörösen megerősítette, és boldogemlékű XIII. Leónak *„Conditae a Christo”*[15] kezdetű halhatatlan constitutiójával megkezdett művét bölcsen befejezve, az egyszerű fogadalmas kongregációkat a szorosan vett szerzetesek közé sorolta, a tökéletesség kánoni állapotának fegyelmében semmiféle kiegészítés nem látszott szükségesnek. Az Egyház azonban nagylelkűségében és igaz anyai érzületében a szerzetesi törvényhozáshoz hasznos kiegészítés végett rövid fejezet csatolását látta indokoltnak. A Törvénykönyvben (XVII. cím, II. könyv) a tökéletesség kánoni állapotát illetően az Egyház eléggé azonosította a szerzetekkel a sokszor egyházi és sokszor világi szempontból is érdemes ama társaságokat, amelyek, jóllehet, a tökéletes kánoni állapot teljességéhez szükséges bizonyos jogi ünnepélyességeknek, mint amilyenek a nyilvános fogadalmak, híjával voltak (488. kán. 1,7; 487.), de egyebekben a tökéletes élet lényegére vonatkozó dolgokban benső hasonlatossággal és mintegy szükségszerűséggel kapcsolódnak az igazi szerzetekhez.

Mindezek bölcs és szeretettel teljes elrendezésével a lelkek ama széles rétegéről történt gondoskodás, akik a világ elhagyása után a tökéletesség megszerzésére egyedül és kizárólag rendelt, szorosan vett új kánoni állapotot kívánják követni. De a jóságos Üdvözítő, aki személy válogatás nélkül[16] minden hívőt ismételten meghívott[17] a tökéletesség mindenütt való követésére és gyakorlására, csodálatos gondviselésével úgy intézkedett, hogy az annyi bűnnel megrontott világban is – főleg napjainkban – a választott lelkek számos olyan csapata virágozzék, akiket nemcsak az egyéni tökéletesség vágya fűt, hanem a világban maradva, Isten különös segítségével új, a kor követelményeinek kiválóan megfelelő társas életformát találjanak, melyben a keresztény tökéletesség megszerzésére felette alkalmas életet folytathatnak.

Az egyes hívek tökéletességre való nemes törekvését a belső lelki fórumban szívből a lelkivezetők bölcsességébe és jóindulatába ajánljuk. Most ama társaságokkal foglalkozunk, amelyek az Egyház színe előtt az ún. külső fórumban iparkodnak tagjaikat mintegy kézen vezetve a komoly tökéletesség útjára vezetni. Nincs itt szó a keresztény tökéletességre őszinte szívvel törekvő valamennyi világi egyesületről sem. Csak azokról gondoskodunk most, amelyek a belső alkotmányukban, hierarchikus központi kormányzati rendszerükben teljes és feltétlen önátadásukban – amit a tulajdonképpeni tagoktól kívánnak –, a szeretetszolgálat és apostolkodás gyakorlási módjában a tökéletesség kánoni állapotához, különösen pedig a

---

[15] Const. „Conditae a Christo Ecclesiae”, 8. dec. 1900. cfr. Leonis XIII. Acta vol. XX. p. 317–327. Fontes, nr. 644.

[16] 2Krón 19,7., Róm 2,11., Ef 6, 9., Kol 3,25.

[17] Mt 5,48; 19,12. Kol 4,12; Jak 1,4.

nyilvános fogadalom nélküli társaságokhoz lényegben szorosan hasonlítanak, jóllehet, a szerzetesi közös élettől elütő külső formák között élnek.

Ezek a társaságok, melyeknek ezután *„Institutum saeculare”* lesz a nevük, Isten különös sugallatára először a múlt század első felében keletkeztek, hogy hűségesen „kövessék a világban az evangéliumi tanácsokat és nagyobb szabadsággal végezzék azokat a szeretetszolgálatokat, melyek gyakorlásától az idők mostohasága miatt a szerzetescsaládok részben vagy egészben el voltak zárva”.[18] Mivel az ilyenfajta régebbi „intézmények” jól beváltak és munkájukkal és cselekedetükkel mindinkább bebizonyították, hogy tagjaiknak szigorú és okos kiválogatásával, lelkiismeretes és tartós kiképzésével, kiegyensúlyozott, komoly, de amellett mozgékony életmódjukkal, Isten különös támogatásával és a kegyelem segítségével a világban is biztosan megvalósítható önmaguk Istennek való eléggé szoros és hatékony, nemcsak belső, hanem külső, csaknem szerzetesi átadása; és azt is beigazolták, hogy ez az intézmény az emberek közé való behatolásnak és az apostolkodásnak felette alkalmas eszköze, „azért a híveknek ezeket a társaságait, éppúgy mint az igazi szerzetesi kongregációkat, a Szentszék nem egyszer dicsérettel[19] illette”.

Ezeknek az intézményeknek szerencsés fejlődése napról-napra világosan megmutatta, milyen sok szempontból szolgálhatják eredményesen az Egyház és a lelkek ügyét. A tökéletes életnek mindig és mindenütt való folytatására, annak több olyan esetben való vállalására, amikor a törvényes szerzetesi élet vagy lehetetlen, vagy pedig alkalmatlan, továbbá a tökéletes és teljes megszentelődésre feláldozott életükkel való bensőséges és mindennapi érintkezés útján a családok, a különböző foglalkozási ágak és a világi társadalom jelentős keresztényi megújítására, a sokoldalú apostolkodásra, a hely, idő vagy egyéb körülmények miatt a papoknak és szerzeteseknek tilos vagy hozzáférhetetlen munkakörök betöltésére ezek a „Világi Intézmények” könnyen felhasználhatók. Másrészről a tapasztalat szerint nem hiányoztak a nehézségek és veszedelmek sem, amelyeket a szerzetesi ruha külső segítségének, a közös élet támogatásának, a püspökök felügyeletének és a gyakran távollévő elöljárók ellenőrzésének hiánya a tökéletességnek ez a szabadabb útja néha, sőt igen könnyen magával hozott. Megkezdődött a vita az intézmények jogi természetéről és a Szentszéknek azok jóváhagyásánál követett eljárási módjáról is. Érdemesnek tartjuk itt megemlíteni a Püspökök és Szerzetesek Szent Kongregációjától kiadott *„Ecclesia Catholica”* kezdetű rendeletet, amelyet boldogemlékű elődünk, XIII. Leó pápa 1889. augusztus 11-én megerősített.[20] Ez a rendelkezés nem tilalmazta ugyan az ilyenfajta intézmények dicséretét és jóváhagyását, azonban kijelentette, hogy amikor a Szent Kongregáció ezeket az intézményeket dicséri vagy jóváhagyja, akkor nem mint az ünnepélyes fogadalmas szerzeteket vagy egyszerű fogadalmas kongregációkat akarja dicsérni vagy jóváhagyni, hanem csupán mint jámbor társulatokat, amelyekben a mai egyházjogi fegyelem egyéb követelményein kívül szoros értelemben vett szerzetesi fogadalom nincsen. Ha mégis előfordulnak fogadalmak, azok magánjellegűek csupán, nem pedig nyilvánosak, amelyeket az Egyház nevében a törvényes elöljáró vesz ki. Azonkívül e társulatok – tette hozzá a Szent Kongregáció – azért részesülnek dicséretben és megerősítésben, hogy a saját püspökeik előtt teljesen és tökéletesen ismeretessé legyenek és mindenben azok joghatóságának legyenek alárendelve. A Püspökök és Szerzetesek Szent Kongregációjának ezek az előírásai és nyilatkozatai lényegesen hozzájárultak ez intézmények jogi természetének tisztázásához,

---

[18] S. C. Episcoporum et Regularium dec. „Ecclesia Catholica” d. 11. augusti 1889; cfr. A. S. S. XXIII. 634.

[19] Uo.

[20] Uo.

azok kibontakozását és haladását alkalmasan rendezték, anélkül azonban, hogy azoknak további fejlődését megakadályozták volna.

Századunkban az ilyen intézmények hallgatólagosan megszaporodtak és többféle, egymástól meglehetősen elütő vagy önálló vagy pedig különböző módon valamely szerzethez vagy társasághoz kapcsolódó külső formát öltöttek magukra. Ezekről nem intézkedett a *Conditae a Christo* apostoli constitutio, amely egyedül a szerzetes kongregációkkal foglalkozott. Az Egyházi Törvénykönyv is szándékosan hallgat ezekről az intézményekről és a teendőket, mivel még nem értek meg az intézkedésre, a későbbi törvényhozás számára tartotta fenn.

Mindezeket lelkiismereti kötelességünk sugallatára és az életszentséget a világban oly hősiesen valló lelkek iránti szeretetünk indítására alaposan megfontolva és ama szándéktól is vezérelve, hogy a társaságok egymástól való bölcs és pontos megkülönböztetése mielőbb megtörténhessék, hogy továbbá csak azokat ismerjék el ilyen intézményeknek, melyek a teljes és tökéletes életet hivatalosan is vallják, hogy végre egyszer megszűnjék az újabb és újabb intézmények keletkezésének veszedelme, melyeket nem ritkán oktalanul és meggondolatlanul alapítanak, hogy továbbá az arra érdemes intézmények természetüknek, céljaiknak és sajátságos körülményeiknek teljesen megfelelő jogi szabályozást nyerjenek, a világi intézmények számára ugyanazt gondoltuk és határoztuk el megvalósítandónak, amit boldogemlékű elődünk, XIII. Leó pápa az egyszerű fogadalmas kongregációknak „Conditae a Christo» kezdetű apostoli constitutiójával olyan bölcsen megadott. Ezért az „institutum saeculare" általános szabályzatát, amelyet a Szent Officium legfőbb Kongregációja, amennyiben illetékességét érintette, alaposan megvizsgált, és a Szerzetesek Szent Kongregációja parancsunkra és irányításunk mellett pontosan összeállított és tökéletesített, jelen Levelünkkel megerősítjük mindazt, ami az alábbiakban következik, apostoli tekintélyünkkel kijelentjük, elhatározzuk és elrendeljük.

Ezek után e rendeletünk végrehajtásával a Szerzetesek Szent Kongregációját bízzuk meg, az összes szükséges és megfelelő felhatalmazásokkal.

Az „Institutum saeculare” külön törvénye

I. szakasz.

Azokat a papi vagy világi társaságokat, melyeknek tagjai a keresztény tökéletesség megszerzésére és az apostolkodás teljes gyakorlására a világban az evangéliumi tanácsokat követik, a híveknek egyéb általános egyesületeitől (682–725. kán.) való pontos megkülönböztetés végett, sajátos néven Intézményeknek, vagy Világi Intézményeknek nevezzük, s reájuk a jelen Apostoli Constitutio szabályai irányadók.

II. szakasz.

1. §. Mivel a Világi Intézmények sem a három nyilvános szerzetesi fogadalmat nem kívánják meg (1308. kán. 1. § és 488. 1.), sem a közös életet, vagyis ugyanazon házban való tartózkodást a jogszabályok szerint tagjaiknak elő nem írják:

1. jogszerint sem nem szerzetek (487. és 488. kán. 1.), sem pedig közös életet folytató társaságok (673. § 1.), sem azoknak szoros értelemben nem nevezhetők;
2. a szerzetek és a közös életet folytató társaságok sajátos és különleges jogai ezeket nem kötelezik, de azokkal nem is élhetnek, hacsak ezeknek valamelyik előírása, főleg az, amely a nyilvános fogadalom nélküli társaságokra vonatkozik, nem nyert kivételesen rájuk is törvényes alkalmazást.

2. §. Ezeket az Intézményeket – a kánonjog rájuk vonatkozó általános szabályainak érintetlenül hagyásával – különleges természetüknek és helyzetüknek jobban megfelelő saját jogként a következő előírások irányítják:

1. a jelen Apostoli Constitutio általános jogszabályai, melyek valamennyi Világi Intézménynek mintegy *alapszabályát* alkotják;
2. azok a szabályok, amelyeket a Szerzetesek Szent Kongregációja szükség esetén, vagy indokolt esetben az Apostoli Constitutio magyarázása, tökéletesítése vagypedig valamely vagy minden Világi Intézményre való alkalmazása közben kibocsát;
3. a következő (V–VIII.) szakaszok alapján jóváhagyott részleges alapszabályok, amelyek az általános jogi és a fent (1. és 2. pont) leírt különleges szabályokat az egyes Intézmények, nem kevéssé különböző céljaihoz, szükségleteihez és körülményeihez okosan alkalmazzák.

III. szakasz.

1. §. Ahhoz, hogy a hívek valamely jámbor egyesülete a következő szakaszok előírása értelmében Világi Intézménnyé lehessen, az egyéb közös követelményeken kívül a következő (2–4. §) feltételekkel kell rendelkeznie:

2. §. Az élet megszentelése és a keresztény tökéletesség vállalása szempontjából:

azok a társak, akik, mint szorosan vett tagok kívánnak az Intézménybe belépni, a jámborság és önmegtagadás ama gyakorlatain kívül, amelyeket a tökéletes keresztény életre törekvő minden ember köteles gyakorolni, még az itt felsorolt különleges eszközökkel is tartoznak hathatósan törekedni a tökéletességre:

1. a nőtlenségnek és a tökéletes tisztaságnak Isten előtti vállalásával, melyet fogadalommal, esküvel, vagy lelkiismeretben kötelező önátadással kell megerősíteni, az alapszabályok értelmében;

2. az engedelmesség fogadalmával vagy ígéretével úgy, hogy eme állandó kapocs révén teljesen Istennek és a szeretet vagy apostolkodás munkájának szenteljék magukat, és erkölcsileg mindenben az elöljárók felügyelete és vezetése alatt álljanak, az alapszabályok értelmében;

3. a szegénység fogadalmával vagy ígéretével, melynek erejénél fogva a földi javaknak nem szabad, hanem csak meghatározott és korlátozott használatával rendelkeznek, az alapszabályok értelmében.

3. §. A tagoknak a saját Intézményükbe való bekebelezése és az ebből fakadó kötelékre vonatkozólag:

az a kötelék, amely a szorosan vett tagokat a Világi Intézményhez fűzi, legyen:

1. *állandó,* mégpedig az alapszabályoknak megfelelően vagy örökös, vagy ideiglenes, de az idő lejárta után mindig megújítandó (488. kán.);

2. *kölcsönös* és teljes, úgyhogy az alapszabályok értelmében a tag teljesen adja át magát az Intézménynek, az Intézmény viszont a tagnak viselje gondját és feleljen érte.

4. §. A Világi Intézmények közös központjai és házai szempontjából:

Jóllehet a Világi Intézmények tagjaikat a jog szerint nem kötelezik a közös életre, vagyis az ugyanazon házban való tartózkodásra (II. szak. 1. §), mégis, amennyiben szükséges vagy hasznos, egy vagy több közös házzal rendelkezzenek, hogy ezekben:

1. székelhessenek mindazok, akik az Intézmény legfőbb vagy tartományi kormányzását irányítják;

2. tartózkodhassanak vagy összejöhessenek a tagok tanulmányok végzésére vagy továbbfejlesztésére, vagy pedig lelkigyakorlatokra és más hasonló célból;

3. befogadást nyerhessenek mindazok a tagok, akik betegségük vagy más körülményeik miatt magukról gondoskodni nem tudnak, vagy akiknek nem válik hasznukra a magános élet, vagy a másoknál való privát tartózkodás.

IV. szakasz.

1. §. A Világi Intézmények (I. szak.) jogilag a Szerzetesek Szent Kongregációjától függnek; a Hitterjesztés Szent Kongregációjának illetékessége a 252. kán. 3. §-a szerint a missziós célra szánt társaságokra és szemináriumokra továbbra is érintetlen marad.

2. §. Azok az egyesületek, amelyek az I. szakaszban jelzett tulajdonságokkal, vagy az ott jelzett célkitűzéssel nem rendelkeznek, továbbá mindazok, amelyeknél a jelen Apostoli Constitutio I. és III. szakaszaiban foglalt elemek valamelyike hiányzik, a 684. és köv. kánonok értelmében a Zsinati Szent Kongregációtól függnek, kivéve a 252. kán. 3. § előírását a missziós területekre vonatkozólag.

V. szakasz.

1. §. A Világi Intézmények alapítására és jogi személlyé nyilvánítására a 100. kán. 1. és 2. §§-ai értelmében a püspökök jogosultak, de nem a káptalani és püspöki helynökök.

2. §. Ilyen Intézményeket azonban a püspökök ne alapítsanak, sem alapítani ne engedjenek a Szerzetesek Szent Kongregációjának a 492. kán. 1. §-a és a következő szakasz értelmében történt megkérdezése nélkül.

VI. szakasz.

1. §. Mielőtt a Szerzetesek Szent Kongregációja az Intézmény létesítése ügyében az V. szakasz 2. §-a alapján előzetesen hozzáforduló püspököknek az alapításra engedélyt adna, a megfelelő módosítással mindarról felvilágosítást kell neki kapnia, amit az egyházmegyei jogú szerzetes kongregációk vagy közös élettel bíró társaságok alapításához ugyanattól a Szent Kongregációtól kiadott Szabályok előírnak (3–5. pont), továbbá mindarról, amit az említett Szent Kongregáció joggyakorlata eddig megkívánt, vagy a jövőben meg fog kívánni.

2. §. A Szerzetesek Szent Kongregációja engedélyének megszerzése után a püspökök szabadon élhetnek saját jogukkal, és az alapítást végrehajthatják. Az alapítás végrehajtásának megtörténtéről a püspökök ne mulasszák el hivatalosan értesíteni a Szent Kongregációt.

VII. szakasz.

1. §. Azok a Világi Intézmények, amelyek a pápától megerősítést vagy dicsérő okiratot nyertek, pápai jogúvá válnak. (488. kán. 3; 673. kán. 2. §.)

2. §. Ahhoz, hogy egyházmegyei jogú Világi Intézmény dicsérő vagy megerősítő okiratot nyerjen, megfelelő változtatással általában ugyanolyan feltételekre van szüksége, mint amelyeket a Szabályok (6. p.) és ugyanezen Szent Kongregáció joggyakorlata a szerzetes kongregációk és közös életet folytató társaságok részére előírt, vagy a jövőben előír.

3. §. Eme Intézmények szabályzatának első, további vagy indokolt esetben végleges jóváhagyása a következőképen történjék:

1. Az ügynek első megvitatása szabályszerű előkészítés és legalább egy consultor írásos véleményezése után a Szerzetes Szent Kongregáció titkárának vagy helyettesének elnöklete mellett a consultorok bizottságában történik;
2. innen az egész ügy a Szent Kongregáció plénumának vizsgálata és döntése alá kerül, amelyben a bíboros prefektus elnököl. Erre a szükséghez vagy célszerűséghez képest az ügy alaposabb megvitatására szakértő vagy szakértőbb consultorokat is meghívnak.
3. A plenum döntését a bíboros prefektus vagy a titkár pápai kihallgatás keretében a Szentatyának referálja, és legmagasabb döntése alá bocsátja.

VIII. szakasz.

A Világi Intézmények a jelenlegi vagy később alkotandó saját törvényeiken kívül, a nem kiváltságolt szerzeteskongregációk és közös élettel bíró társulatokra vonatkozó jogszabályok értelmében, a helyi Ordinariusoknak vannak alávetve.

IX. szakasz.

A Világi Intézmények belső kormányzata a szerzetek és közös élettel bíró társaságok mintájára az Intézmények természetének, céljainak és egyéb körülményeinek megfelelő s az illetékes Szent Kongregáció ítélete alá bocsátandó módosítással központilag rendezhető.

X. szakasz.

Azoknak az Intézményeknek a jogállását, amelyeket a Szentszék meghallgatása után a püspökök már létesítettek, vagy a Szentszék maga hagyott jóvá, a jelen Apostoli Constitutio semmiben sem érinti.

Mindezeket kimondjuk, kinyilvánítjuk és szentesítjük s egyben meghagyjuk, hogy jelen Apostoli Constitutio mindenkor szilárd, érvényes és hatályos legyen, s teljes és egész hatályosságát elnyerje és elérje, anélkül, hogy ezt bármilyen ellenkező dolog, – a legsajátosabb említésre méltó sem – akadályozhatná. Ezért ez Általunk kihirdetett Constitutiót megszegni vagy vele vakmerően szembehelyezkedni senkinek se legyen szabad.

Kelt Rómában, Szent Péternél, 1947. február 2-án, Gyertyaszentelő Boldogasszony napján, pápaságunk nyolcadik évében.

XII. PIUS PÁPA.